

tine à deux anses, qui servent à la porter à l'aide de bâtons» el poeta C. Peyrot en temps de la Revolució; a Tolosa ja l'usà Goudouli, fem , i continua usual fins al S. XIX (Doujat i Visner); HMeyer registrà la *semâl* com a nom de la portadora en una munió de pobles dels depts. Alta-Garona (N.), Tarn-et-Gar. (S.) i Lot-et-Gar. (SE.), distingit del dim *le semâlú* 'cubell per posar la bugada en remull' (VKR VI, 59); i en efecte «*semal* f. comporte» és també del Carci (Lescale).

Continua pel gascó: *semau* en el Gers (Polge, *l. c.*) i en el Bearn: «*semau*: cuve pour les vendanges: les vendangeurs vident le *semalet* ou *semalot* dans la *semau*», i que allà és també femení ens ho mostra la forma aglutinada *assemau*, que «signifie aussi cuve, et particulièrement cuve pour la lessive» (Lespy-R, Palay), el *Supl* de Lespy hi afegeix que a Saltes designa un «vase en bois d'une contenance de 92 litres, dont on se servait pour tirer l'eau de la fontaine salée». Aranés *semau* f. 'portadora', 'atuell de la llet' i 'manteguera', general a tota la vall, i *semaló* 'gaveta' a la part alta. StGaudens «*semaou* et *semalado*· comporte; *semaloun*: baquet» (Dupleich) I l'ALGC mostra *semâü* (en part *semal*) estès a tot el domini gascó en el sentit de «récipient pour le transport de la vendange» (II, 328). En fi, des del Bearn el mot sobreix un poc cap a Aragó: «*semâl* (o *themâl*) medida redonda de pienso de los animales» (A. Kuhn, *RLr* XI, 101, 189)

Es poden trobar encara alguns complements sobre la cosa i el mot, en oc. ant i mod i en català, en: Du C, s. v. *semals*; Amades, per a l'ús dels mariners, pescadors i pastors, *BDC* XII, 64; XIV, 60; XIX, 205, Giera, *ALCat* (s. v. *cosi*, i *BDC* VI, m. 3), *BDC* XVI, 5; XX, 246; L Feiler, *Die Bzchnng f den Waschtrog im Gallorom*, *RFgn*. XLV, 334-335.

Sobre l'etimologia va escriure primer H. Kuen (*Fs Wechsler*, 1930, 344), que sense conèixer gaire cosa més que la *samal* dels diccs. catalans, proposà derivar-ho de *SAGMA*, -*ÁTIS*, 'carrega d'animal' d'on vénen fr. *somme*, oc. *sauma*, cat. *SOMADA*, cast. *ENJALMA* etc. Krüger (seguit per Fahrholz) defensà aquesta etimologia a fons i hàbilment (*Hochpyr.*, *Transportgerate*; *BDC* XXIII, 125ss), posant de relleu el fet (V. supra) que sovint les *semals* es transporten a coll dels animals; ja des d'aquest punt de vista hi ha replicca, i forta: molt més sovint es porten a mà, amb *semalers*, també amb carro etc.; i des d'antic veiem que es dñu d'un objecte en repòs, per contenir peix, bugada, sagetes, gra etc.; morfològicament aquest «*SAGMALIS* seria un monstre, puix que en llatí és *SAGMAT*, però no hi insistim, car es pot admetre que fos una derivació tardana sobre el romànic comú *SAUMA* d'on parteixen totes les llengües i parlars de la família. Però la fonètica tanca de cop: la vocal radical és *e* i no pas *a* ni *o* ni *au* Wartburg (*FEW* XI, 64b38-65b30 i n. 32) s'empassa sense objeccions la derivació de *SAGMA* sense donar cap explicació de la *e*, i que tota la seva documentació porta *sem-* amb *e* (ja en docs occitans del S. XIII) i com a femení.

Bruch no s'hi conformà (*ZFSL* LIV, 1933, 60ss.) i amb l'intent de contradir aquella tesi, obrí, com solia

fer-ho, un parell de diccs, i trobà tot seguit la mateixa inicial en un mot llatí *SEMOTALIS*, adjectiu «qui contient un demi-boisseau, un demi-muid», derivat de *MODIUS* amb *SEMI-* 'mig'. ¿Que un *MODIUS* són 8 litres, i que per tant un *SEMIDIUS* són 4, i que una *semal* en té 92 o almenys una cinquantena? No ve d'un pam ; que una *semal* no és nom de cap mesura sinó d'un receptacle tampoc no ve d'aquí. En tot cas hi ha la barriera fonètica inexorable, no es pot admetre l'escamoteig de tota la síl·laba -*ODI-*. El que sembla estrany és que s'hi adherissin, no sols Kuhn, sinó —val a dir que vacil·lants i amb reserves— Rohlf s i Feiler, *l. c.*: de manera que aquesta, ja alarmada per la fonètica recorre a l'auxili d'una «etim. pop.» a base de *sem* amb el sentit de 'recipient no ben ple'.

Sense tals rebuscaments, amb subjecció rigorosa a la semàntica, fonètica, i morfologia, ens atenim a l'etimologia ja explicada. La *semal* és com la meitat d'un barril o d'una grossa bóta. Més encara, consta que sovint es fan aquests recipients partint-ne aquells més grossos en dos: a la Gironda el *duill* (*DOLIUM*) és una «petite cuve faite ordinairement d'une moitié de barrique» (Moureau, *Le Patois de la Teste*). En el llatí tardà la formació d'adjectius en -*ALIS* damunt els antics simples en -*IS* o -*US* és el fet més repetit i trivial, que ja havia començat des d'antic: *aeternalis*, *maternalis*, *paternalis*, *mortalis*, *quadripedalis*, ja no s'accontenten amb *divi* sinó *divinal*, no *hibernus* sinó *hibernalis*; *terrenus* cedeix a *terrenal* etc. Es fa per desenvolupar, i sovint emfatitzar, però també perquè el simple es va quedant curt i se li dóna un poc més de cos: doncs *medialis*, i amb més raó **semalis* La *semal*, com ho mostra ja el seu gènere, pertot femení, no és més que l'abreujament d'un *TINA* o *CUPA* o *BUTTIS SEMALIS* (és antiga la variant *semala* que porta el *DFa* ?)

DERIV : *Semalada* [*DAG*; Verdager; Kruger, *BDC* XXIII, 125]. *Semalenc* («cercles *semalencs*», 1629). *Semaló* [*DAG*; StFGuixols]; «hi anava a la vetlla amb un *semâlú* i s'ho emportava ---», Talteüll; 'cassó de munyir', Capcir (*BDC* III, 122), 1950. derivat masc. d'un femení (més diminutiu així) tal com *cassó* de *cassa*, *caixó* de *caixa*, *barró* de *barra* etc. *Semalissa*

Semaler, derivat que es manté més estès que el primitiu, car s'usa fins a Mall. (*sim-*, *søm-*, *AlcM*), i l'extrem Sud (*sim-*, *Elx*, *Múrcia*). Té dos sign. ben diferents: l'home que té per ofici de fer *semals*, amb el qual ja apareix el 1244, «B. P. *semalerius* racione *semalium*» a. 1286 (i supra, 1366), *InuLC*; i les diverses menes de pals i garrots, que s'usen per tragar *semals* etc., valor amb el qual el *DAG* el cita ja en tres inv. vigatans de 1420 i 1444; per als detalls de sentit veg. *BDC* IV, 148; XII, 64; XIV, 60; XIX, 61; XX, 317; Krüger, *l. c.* 125-7; *AlcM*; ⁴ *somalés* pl. ja a Corbins a 1299 (*BABL* VI, 71); *sumalé* Borges d'Urg (*BDLC* VI, 53). *Semaleria* 'transport amb *semals*': «8 besties mulaçes d'arada e de *semaleria*», «41 mulaçes e un roçó entre *semaleria* e d'arada» en dos docs. cat de 1289 de la baixa Ribagorça, i en un de l'Ebre del mateix any. «De Miravet: 4 besties mulaçes de *somaleric*» (*BABL* VI, 63, 62, 68).